

Ärkebiskop Kari Mäkinen

Predikan på självständighetsdagen 6.12.2017 i Helsingfors domkyrka

Finland 100

Matt. 20:25–28

Men Jesus kallade till sig lärjungarna och sade: "Ni vet att härskarna är herrar över sina folk och att furstarna har makten över folken. Men så är det inte hos er. Den som vill vara stor bland er skall vara de andras tjänare, och den som vill vara den förste bland er skall vara de andras slav. Inte heller Människosonen har kommit för att bli tjänad, utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många."

Av alla platser i världen, just den här, som vi kallar Finland. Den plats där vi fått vår lott, vårt människoliv med dess glädje, bekymmer och ansvar. Härifrån betraktar vi världen och deltar i världens liv. Det är en god lott.

Hundra århundraden. Så länge har människor levt här, inflyttade från olika håll. Hundra århundraden och idag firar vi det senaste, då vi självständigt har burit ansvar och byggt upp ett organiserat samhälle som ger människor skydd.

Idag under självständighetsfirandet kommer vi till kyrkan, inte bara av historiska skäl eller för en ceremoni, men för att också vårt liv behöver läggas fram inför Guds blick.

Här i kyrkan möter vi Jesu ord som vi nyss hörde. Ord om makt och tjänande. De riktas till oss. Ursprungligen sades de i en annan tid, på en annan plats, till andra människor och i en speciell situation. Två av lärjungarna, Sebedeus söner Jakob och Johannes, hade startat en intrig. Bakom ryggen på de andra försöker de tala sig till en särställning. Mamma har också lobbats för pojkar. När de andra får höra om det blir det rabalder.

Maktspel alltså, sådant som människor sysslar med – också runt Jesus. Så inte är det underligt att det fortfarande sker i kyrkan, i samhället, på arbetsplatser, överallt.

Jesus reagerar. Han kallar samman lärjungarna. Det är dags för ett allvarligt samtal, det samtal vi nyss hörde. Då riktades orden till dem som fanns närmast Jesus, nu till oss självständighetsfirande finländare. Det är inte en uppläxning, snarare är tonen tålmodig och lärande: hör här, det här behöver ni förstå.

Först beskriver Jesus maktens realiteter. Furstarna har makten över folken. I den här världen utövas makt genom förtryck, hänsynslöst. Makten är hård och den skördar offer. Vi behöver inte titta länge omkring oss; det är samma verklighet det gäller. Maktpolitiken kan vara obarmhärtig också idag, om det sedan är politisk, ekonomisk eller militär makt. Människor förtrycks eller tvingas fly.

Sedan kommer Jesus med sitt egentliga budskap: Men så ska det inte vara hos er. Men så ska det inte vara hos er. Här är inte läge att förfasas över världen. Han vill att vi ser oss själva i spegeln.

Här kan vi utan att blygas be om ordet och säga till Jesus: hos oss, på den här platsen i världen, har vi verkligen försökt under det gångna århundradet. Vi har målmedvetet byggt demokrati och ett medborgarsamhälle. Den offentliga makten är genomskinlig, likabehandling är en grundprincip och vi vill garantera att alla får del av ett gott liv, utkomst och utbildning. Där, bästa Jesus, har vi försökt följa din undervisning, även om vi inte alltid har uttryckt det så. Vi kanske har sagt det i stil med Akseli Koskela i romanen *Här under polstjärnan*, att vi möter alla på egen ögonhöjd.

Visst, här har vi försökt ta Jesus ord på allvar. En festdag som denna kan hans allvarliga samtal ses som uppmuntran och sporre. Vi ska inte ignorera det. Det utmanar oss också att ärligt se oss i spegeln. Hur har vi det hos oss, i familjerna, kyrkan, arbetslivet, politiken, ekonomin, hela samhället? Hur är de synliga och osynliga maktmekanismerna kopplade

till exempelvis kön och förmögenhet? Ser vi var makten övergår i tyst våld och maktmissbruk?

Men så ska det inte vara hos er, säger Jesus. Och så fortsätter samtalet. Den som vill vara den störste eller den främste ska vara tjänare och slav. Där har vi den enkla kärnan i allt som berör makt: makt har man inte för att härska, utan för att tjäna andra och det gemensamma bästa.

Den störste ska vara tjänare och slav. För åhörarna var det här samtalets mest sensationella del. De levde i ett strikt socialhierarkiskt samhälle. Tjänare och slavar var avskum, folk man inte mötte med blicken. Att sänka sig till att vara tjänare och slav betydde skam och förlorad ära.

Där fick makthungriga lärjungar något att bita i. Jesus talade kraftigt för dem som inte har någon makt eller ställning. Det kan vara något att bita i för oss också. Vår hundraåriga historia, hur ser den ut för dem som inte har blivit sedda? När vi nu tänker på vårt land, varandra, de människor vi lever med här: Vem är det vi nu ser ner på eller ser förbi? Vem är det som bär på skam för sin egen situation eller sig själva?

Idag bär vi fram inför Gud hundra år av liv på den här platsen och det vi har nu. Tack för livet på denna plats, kan vi nöjt säga. Men om det frågas om vi är störst eller främst så leder Jesus ord oss förbi Pisa-resultat, konkurrenskraftsmätningar eller välfärdsbarometrar. De för oss till samhällets skuggsida, dit där man är osynlig eller bär på skam för att man inte hänger med eller inte fyller måttet som respektabel, produktiv och framgångsrik. Ur det perspektivet ska det gemensamma livet och samhällets tillstånd betraktas.

Här ställer Jesu ord den här festdagen oss alla inför Gud, alla som lever här, utan åtskillnad, också från de mest åsidosatta platserna. Orden är nådefulla och uppmuntrande, liksom också Guds blick.

Här finns vi alla, de som är födda här och de som kommit hit från annat håll, inför Guds ansikte. Här syns inga maktpositioner, ingen är stor eller liten, först eller sist. Här syns bara människor, var och en med sitt liv och tillsammans med vårt gemensamma liv. Här står vi på vår festdag och

försöker leva vårt liv, bära glädjen, bekymren och ansvaret här i vår del av Guds stora värld. Vi försöker möta människors i ögonhöjd, så att var och en blir sedd så som Gud ser människor, med en rak, varm och uppmuntrande blick.